

Ovaj priručnik je živi dokument. Možete nam pomoći da ga poboljšamo tako da ispuntire kratku [anketu](#)

EUROPEAN UNION

EU
MISSIONS

ADAPTATION TO CLIMATE CHANGE

Angažman dionika i građana u prilagodbi klimatskim promjenama: "Uradi sam" priručnik

"Uradi sam" priručnik za uključivanje građana i zajednica u planiranje i provedbu prilagodbe na klimatske promjene

Uvod

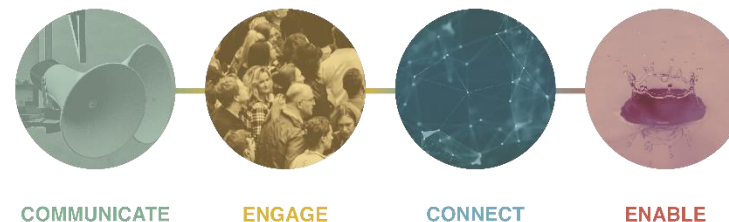
Kako možete unaprijediti planiranje prilagodbe na klimatske promjene s snažnim angažmanom dionika¹ i strategijama mobilizacije građana? Kako možete osigurati njihovu buduću podršku radi osiguranja dugoročnih i učinkovitih mjera prilagodbe? Ako su ova pitanja među vašim trenutnim brigama, niste sami. Većina regionalnih i lokalnih vlada teži rješavanju ovih prilika i to s dobrim razlogom: dionici i građani su temelj uspješnog planiranja i provedbe prilagodbe.

Bez obzira koliko pažljivo osmišljen, znanstveno potkrijepljen i temeljen na podacima bio vaš plan prilagodbe na klimatske promjene, ako ga ne prihvate i podrže dionici i građani, neće doseći svoj puni potencijal ni u dizajnu ni u provedbi.

Ciljevi i područje djelovanja

Ovaj priručnik namijenjen je regionalnim i lokalnim vlastima i izrađen je kao dio EU Platforme za provođenje misije prilagodbe klimatskim promjenama (MIP4Adapt). Priručnik će vas voditi kroz uključivanje dionika i građana putem šest glavnih koraka procesa planiranja prilagodbe klimatskim promjenama opisanih u [Alatu za podršku regionalnoj prilagodbi \(RAST\)](#).

Priručnik predstavlja isprobane i provjerene alate i metode koji vam mogu pomoći u primjeni pristupa "cjelokupnog društva" koji ne ostavlja nikoga iza sebe. Konceptualno, priručnik se temelji na 4 elementa: **komunicirati, uključiti, povezati i omogućiti (akciju)**.

¹ Dionik je svaka osoba ili skupina koja utječe na vaš plan prilagodbe na klimatske promjene ili je pod njegovim utjecajem. U praksi, to uključuje sve one koji mogu biti pogođeni izazovima i mogućnostima koje donose klimatske promjene, kao i aktere koji imaju kapacitet provesti relevantne akcije.

Ovi elementi se smatraju međusobno povezanim kako bi se potaknuli dionici i građani te potaknula kolektivna razumijevanja, predanost i djelovanje (vidi Okvir 1 za više detalja).

Okvir 1: KOMUNICIRATI - UKLJUČITI - POVEZATI - OMOGUĆITI

Ključni elementi za uspjeh u mobilizaciji i uključivanju dionika i građana na učinkovit i kolaborativan način

- KOMUNICIRATI s raznolikim skupinama dionika i građana koji su možda preopterećeni obujmom informacija koje redovito primaju
- UKLJUČITI se s inkluzivnim spektrom organizacija i pojedinaca
- POVEZATI dionike i građane s donositeljima odluka na načine koji olakšavaju raspravu o politikama i mjerama
- OMOGUĆITI dionicima i građanima zajedničko i individualno DJELOVANJE.

Zašto je potrebno uključiti i mobilizirati dionike i građane?

Postoje čvrsti dokazi da javno sudjelovanje može dovesti do ambicioznijeg i transformacijskog planiranja i provedbe mjera za prilagodbu klimatskim promjenama (Ref1).

Kao regionalna ili lokalna vlast, možete odigrati ključnu ulogu u izgradnji ili poboljšanju svijesti i razumijevanja dionika i građana o klimatskim ranjivostima, rizicima i mogućnostima te jačanju njihove predanosti u vezi s mjerama koje se mogu poduzeti kako bi se s njima suočili. S druge strane, to može olakšati provedbu, uključujući i promjenu ponašanja.

Uključivanjem vaših dionika i građana možete osigurati da vaši planovi prilagodbe klimatskim promjenama budu:

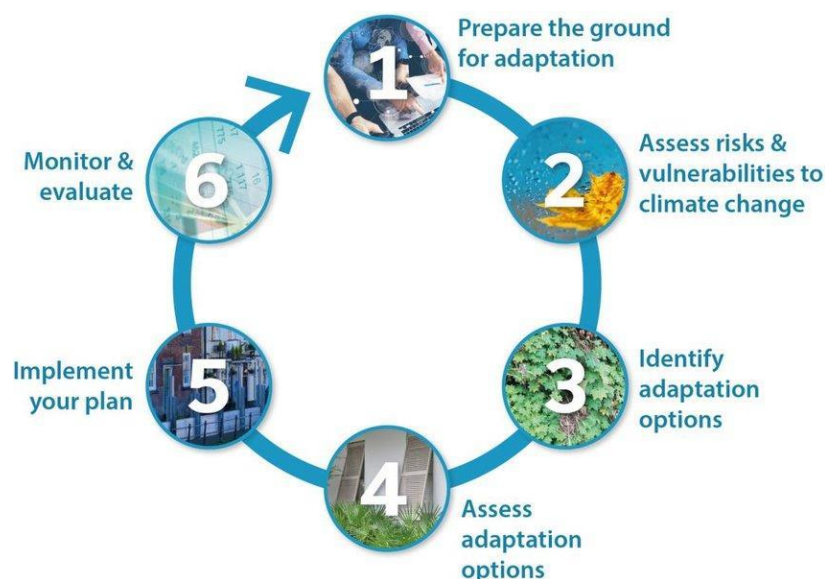
- **Značajni:** Iako se može znati mnogo o osjetljivosti ljudskih i prirodnih sustava na klimatsku varijabilnost i promjene, dionici i građani mogu pružiti važne lokalne uvide, znanje i iskustvo. Nadalje, oni mogu biti najbolji sudac vlastite sposobnosti prilagodbi; njihova sposobnost prilagodbe potencijalnim štetama, iskorištavanje prilika ili reagiranje na posljedice. Mnogi dionici vjerojatno će biti odgovorni za provedbu mjera proizašlih iz plana, pa će vjerojatno biti upućeni u operativna pitanja i provedbu.
- **Vjerodostojni:** Ako vaš plan prilagodbe klimatskim promjenama želi biti vjerodostojan, dosljedan i pouzdan, važno je da bude informiran odozdo prema gore, a ne samo vođen odozgo prema dolje.

- **Legitimni:** Osiguravanjem inputa i potvrđivanjem vašeg plana prilagodbe klimatskim promjenama od strane dionika i građana, veća je vjerojatnost da će biti percipiran kao pravedan, razmjeran i te da se jednako odnosi na sve, čime se olakšava vaša sposobnost osiguravanja njegove provedbe.
- **Zajednički vlasništvo:** Zajedničko razvijanje plana s dionicima i građanima osigurat će zajedničko vlasništvo i potaknuti sve da sudjeluju u njegovoj provedbi.
- **Razumljivi:** Uključivanje dionika i građana u svaki korak ciklusa planiranja prilagodbe (npr. definiranje klimatskih ranjivosti i rizika, identifikacija i prioritizacija opcija prilagodbe i razvoj planova provedbe) znači da će svrha plana, pitanja kojima se bavi i načini na koje se tim pitanjima pristupa biti poznati, bolje poznati i stoga razumljiviji.

Kada i kako uključiti i mobilizirati dionike i građane u svoje planiranje prilagodbe?

Ovaj priručnik će vam pomoći da razmotrite kada i kako najučinkovitije i najefikasnije uključiti i mobilizirati dionike i građane u svoj ciklus planiranja prilagodbe na klimatske promjene. Obuhvaća korake opisane u RAST-u i objašnjava konkretne akcije i alate koje možete koristiti na svakom koraku

Uključivanje dionika i građana može pomoći u smanjenju sukoba, izgradnji povjerenja, podršci donesenim odlukama, izgradnji kolektivne javne ovlasti za strategije i planove prilagodbe na klimu te olakšanju kolektivnog razumijevanja. Tada je veća vjerojatnost da će dionici i građani podržati ciljeve prilagodbe i provedbu povezanih akcija.

Sljedeća tablica sažima ključne ulazne točke u ciklus planiranja prilagodbe gdje postoji jasna prilika za traženje mišljenja i/ili potvrde dionika, te za savjetovanje s građanima ili podršku njihove mobilizacije i promjene ponašanja.

Napravljena je razlika između dionika koji mogu biti uključeni u specifične sektorske ili među-sektorske aktivnosti te građana koji se mogu ciljati putem općenitijih pristupa.

Tablica 1: Primjeri participativnih aktivnosti za svaki korak ciklusa RAST-a

Ciklus planiranja prilagodbe	Ciklus planiranja prilagodbe	Primjeri akcija vezanih uz građane
Korak 1 - priprema podloge za prilagodbu	- Razviti strategiju kontinuiranog angažmana - Razviti zajednicu praksi koja će biti konzultirana i/ili uključena u sve sljedeće korake (poseban naglasak na provedbi)	- Prilagoditi svoju komunikacijsku strategiju - Provesti istraživanje interesa/stavova građana - Uspostaviti vijeća građana koja će biti konzultirana i/ili uključena u sve sljedeće korake (poseban naglasak na provedbi)
Korak 2 - procjena rizika i ranjivosti na klimatske promjene	Identificirati i prioritzirati, ili potvrditi klimatske ranjivosti i rizike putem tematskih/sektorskih fokus grupa ili radionica or fokus grupa ili radionica, ili identificirati među-sektorske klimatske ranjivosti i rizike putem među-sektorskih radionica	- Kontemplativni procesi za bolje identificiranje rizika i ranjivosti kod ranjivih grupa - Ciljati komunikacijske aktivnosti za izgradnju razumijevanja ili svijesti građana o klimatskim ranjivostima i rizicima (npr. informativna kampanja)
Korak 3 - identifikacija mogućih opcija prilagodbe	Identificirati i potvrditi prilagodbene opcije putem tematskih/sektorskih fokus grupa ili radionica ili identificirati među-sektorske prilagodbene akcije putem među-sektorskih radionica	Konzultirati građane o važnosti, vjerodostojnosti i legitimnosti opcija prilagodbe i njihovoj spremnosti za podršku
Korak 4 – procjena opcija prilagodbe	Omogućiti tematske/sektorske fokus grupe ili radionice bi se primijenili dogovoreni kriteriji za prioritizaciju opcija prilagodbe ili među-sektorskih radionica kako bi se potvrdila prioritizacija svih opcija prilagodbe	Savjetujte se s građanima o prioritetima opcija prilagodbe (npr., putem anketa)
Korak 5 – provedite svoj plan	Razvijte poticajno okruženje (npr. smjernice, poticaje i podršku) koje promovira provedbu akcija dionika	Kontemplativno uključivanje građana kako bi se informirao razvoj poticajnog okruženja za provedbu prilagodbenih akcija - Ciljati komunikacijske aktivnosti kako bi se potakle promjene u ponašanju koje dovode do veće otpornosti
Korak 6 – Nadzor i evaluacija	Uključite dionike u izvještavanje o napretku provedbe akcija (uključujući same dionike)	Uspostavite programe znanosti građana za praćenje rezultata i ishoda povezanih s prilagodbenim akcijama

Korak 1 - priprema podloge za prilagodbu

Bez obzira jeste li u fazi pripreme za početak vašeg plana prilagodbe klimatskim promjenama ili ste već napredovali kroz ciklus prilagodbe, identificiranje i razumijevanje kojim dionicima i građanima mogu pridonijeti i na koji način je izuzetno korisno.

Ali kako? I gdje započeti? Ovaj dio opisuje kako razviti **strategiju mobilizacije i angažmana** tijekom svakog sljedećeg koraka ciklusa planiranja prilagodbe. Potiče se da započnete s općom strategijom. Ta će se strategija dalje razraditi kada se krenete u planiranje prilagodbe korak po korak, tj. učiti kako napredujete kroz RAST i upravljati očekivanjima dionika i građana na osnovi koja se razvija.

Kako razviti strategiju mobilizacije i angažmana

Vaša **strategija mobilizacije i angažmana** može se prilagoditi lokalnom kontekstu pružanjem odgovora na sljedeća usmjeravajuća pitanja:

- **ZAŠTO želite surađivati s dionicima i građanima?** Primjerice, kako očekujete da njihovo uključivanje i aktivno sudjelovanje mogu poboljšati rezultate određenih koraka ciklusa planiranja prilagodbe?
- **KOGA trebate uključiti** iz javnog, privatnog i dobrovoljnog sektora kako biste:
 - Dobili relevantne, vjerodostojne podatke od svih ključnih aktera s relevantnim znanjem i iskustvom iz sektora ili područja kojima će se baviti vaš plan prilagodbe klimatskim promjenama.
 - Osigurali da razvoj plana uključuje što je moguće više ključnih dionika na koje on može utjecati.
 - Osigurali vlasništvo i razumijevanje onih koji će biti odgovorni za provedbu plana i onih koji će trebati sudjelovati u njegovoj provedbi.

Prilikom izrade ove analize dionika i analize mreže, korisno je uzeti u obzir ambicije dionika i postojeće odnose među njima. Upute o dizajniranju angažmana dionika možete pronaći na stranici [Climate-ADAPT](#). Također možete imati koristi od drugih postojećih participativnih procesa aktiviranjem potencijalnih sinergija s drugim sličnim aktivnostima.

[Vodič RESIN](#) za angažman dionika dijeli analizu dionika na tri koraka:

- i) Identifikacija dionika (putem mapiranja dionika - [pogledajte opis u prilogu](#))
- ii) Kategorizacija dionika (npr. korištenjem [matrice utjecaja-interesa](#));

iii) Analiza odnosa među dionicima (pogledajte [uvodne smjernice za analizu društvene mreže](#)).

Analiziranje razine interesa i utjecaja različitih dionika omogućuje vam da identifikirate one s kojima bi bilo korisno potpuno se uključiti u razvoj vaše strategije (npr. oni koji mogu komunicirati informacije s ostatkom populacije) ili one koje samo trebate informirati.

- **KOLIKO će biti potrebno od dionika i građana** (npr. koja se [razina sudjelovanja očekuje](#)) kako bi se identifikirale i prioritizirale klimatske ranjivosti, rizici i opcije prilagodbe i **ŠTO će oni dobiti zauzvrat?** Ovo je važno jer je pravilno upravljanje očekivanjima uključenih dionika i građana (tj. u pogledu njihovih ciljeva, uloga i ambicija) ključno za uspjeh participativnog procesa.

Za postizanje dugoročnog utjecaja, vaša strategija mobilizacije i angažmana mora biti održiva tijekom vremena i oslanjati se na jasno strukturirani participativni proces. Razmišljanje o tome također će vam pomoći u uštedi resursa i stvaranju pravog osjećaja zajednice. Možete identifikirati koji aspekti mogu biti zanimljivi za vaše dionike ili građane, ukratko, što će oni dobiti zauzvrat od svog sudjelovanja. To će vam pomoći ne samo suziti svoju strategiju, već i omogućiti upravljanje očekivanjima strana uključenih u proces.

- Koja su **potrebna sredstva** i koja se **očekuje trajanje** svakog participativnog procesa (**KOLIKO i KOLIKO DUGO**)?

Idealno je da se strategija mobilizacije i angažmana temelji na **planu participativnih aktivnosti** koji obuhvaća cijeli RAST ciklus, a koji će se dalje detaljnije razraditi za određeni korak s kojim se bavite. Taj plan treba jasno komunicirati vašim dionicima i građanima.

Postoji mnogo popularnih i dobro testiranih alata i tehnika participacije, kao i inovativnih pristupa koje možete koristiti u svojim aktivnostima mobilizacije i angažmana. Odabir metoda ovisit će o vašim specifičnim ciljevima (vidi: [tablicu 1](#)) i fokusu (npr. razmjena informacija, zajednička analiza, međusobno učenje, kolektivno donošenje odluka ili daljnje uključivanje dionika). Stručno vodstvo za dizajn i provedbu participativnog plana može biti korisno kako bi se povećala učinkovitost procesa.

Još jedan važan aspekt koji treba razmotriti je **kako najbolje uskladiti strategiju komunikacije** s aktivnostima mobilizacije i angažmana. Možda imate stručnjake za komunikaciju unutar svog tima koji mogu pripremiti snažnu strategiju komunikacije (tj. identifikirati poruke, ciljne skupine i kanale). To je ključno za podršku razvoju, implementaciji i praćenju vašeg plana prilagodbe klimatskim promjenama, čime se osigurava snažno usklađivanje vaše komunikacije s strategijom uključivanja dionika i građana. Međutim, trebat će uzeti u obzir neke specifične [karakteristike komunikacije o klimatskim promjenama](#), kao što su povezivanje s onim što je važno vašoj publici, stvaranje priča koje su zanimljive i upotreba učinkovite vizualne komunikacije.

Podržavanje mobilizacije i angažmana vaših dionika

Zajednice prakse (CoP, eng. *Communities of Practice*) dobar su primjer dobro uspostavljenih oblika društvenih organizacija koje mogu odigrati ključnu ulogu u povećanju razine sudjelovanja dionika u provedbi vašeg plana prilagodbe. Zajednica prakse, koja se usredotočuje na prilagodbu klimatskim promjenama, organizirana je skupina ljudi koji dijele zajednički interes i žele koordinirati napore kako bi postigli zajedničke ciljeve vezane uz klimatsku otpornost. Možete uspostaviti vlastitu Zajednicu praksi kako biste stvorili prostor za međusobno učenje, često s fokusom na dijeljenje dobrih praksi i podršku provedbi i usvajanju opcija prilagodbe. Priručnik EU-JRC za zajednicu prakse pruža detaljna uputstva o tome kako voditi zajednicu prakse uz pravilno razmatranje najvažnijih čimbenika koji omogućuju prosperitet istih zajednica. MIP4Adapt ima vlastitu Zajednicu praksi kako bi pomogao svim sudionicima u razmjeni ideja, učenju i umrežavanju oko specifičnih područja zajedničkog interesa.

Podrška mobilizaciji i angažmanu vaših građana

Kontemplativni procesi mogu vam pomoći da promovirate strukturirani dijalog ili razgovor između aktera politike i građana te da u raspravu uključite one koji možda ne razumiju uvijek podatke o klimatskim promjenama, one koji su skeptični prema mogućim rješenjima ili one koji su zabrinuti da će biti pogođeni klimatskim promjenama. Ovi procesi također mogu pomoći u pružanju prilagođene podrške na lokalnoj razini kako bi se identificirale konkretne potrebe najranjivijih skupina, čime se doprinosi pravednoj otpornosti. Kao primjer, vijeća građana za klimu uključuju grupu građana s uravnoteženom zastupljenošću dobnih skupina, spolova i socio-ekonomskih aspekata kako bi učili, razmatrali i dali preporuke o prioritetima vezanim uz klimu. Ove preporuke mogu pomoći donositeljima odluka i drugim dionicima da bolje razumiju kako građani percipiraju glavne izazove i potrebne akcije za izgradnju otpornosti na klimu.

Dobre prakse vijeća građana za klimu: Počevši s Irskim Vijećem građana 2016. godine, sve veći broj europskih vijeća građana za klimu pruža jasne primjere kako grupa slučajno odabranih građana može učiti, sudjelovati u dijalogu, razmatrati i dati jasne preporuke i potencijalna rješenja za suočavanje s kompleksnim izazovima klimatskih promjena (izvješća su dostupna koja iznose preporuke proizašle iz kontemplativnih procesa u Irskoj, Francuskoj, Velikoj Britaniji i Španjolskoj). Ove preporuke su upućene nacionalnim parlamentima kako bi informirale moguće političke reforme: na primjer, rezultirale su Klimatskim Akcijskim planom u Irskoj i prijedlogom za ustavnu reformu u Francuskoj kojim se jamči da će država djelovati u vezi s klimatskim promjenama. U Europi su održana i druga vijeća građana akcijama za klimu na regionalnoj i lokalnoj razini, a prva stalna skupština građana za klimu na svijetu djeluje u Bruxellesu od 3. veljače 2023. godine nadalje.

Ove skupštine pružaju okvir u kojem građani mogu razmatrati i izrađivati uključive, pravedne i široko podržane preporuke koje mogu usmjeriti promjene politike. Što se tiče dostupnih resursa, Europska mreža znanja o skupštinama o klimi izradila je detaljne upute o različitim aspektima vezanim uz dizajn i pripremu, provedbu i evaluaciju skupština o klimi. Dodatno, projekt Vijeća građana za klimu pruža jasne savjete i uvide o tri faze vođenja skupštine o klimi (priprema, provedba skupštine i politički nastavak). Ovi savjeti se temelje na iskustvu i naučenim lekcijama iz uspješnih nacionalnih vijeća o klimi diljem Europe (vidi okvir s lijeve strane).

Koraci 2, 3 i 4: Identifikacija i procjena vaših klimatskih ranjivosti, rizika i opcija prilagodbe

Možete se savjetovati s ključnim dionicima i građanima kako biste se oslonili na njihovo znanje i životna iskustva te kako biste:

- Potvrdili i nadopunili početni pregled temeljen na istraživanju središnjih **elemenata uključenih u procese procjene ranjivosti i rizika**, tj. osjetljivosti, kapaciteta prilagodbe (organizacijske sposobnosti i tehničkih, financijskih i kapaciteta ekosustava) i izloženosti klimatskim opasnostima - pogledajte [RAST](#) za definicije
- Identificirali i procijenili **najrelevantnije opcije za suočavanje s klimatskim ranjivostima, rizicima i mogućnostima**
- Poboljšali njihovo zajedničko razumijevanje njihovih motivacija, temeljnih uvjerenja, briga, osjećaja i vrijednosti u vezi s klimatskim promjenama.

Participativne aktivnosti mogu koristiti **fokus grupe** i **radionice s dionicima** kao glavne aktivnosti za potvrdu i dobivanje informacija radi identifikacije i prioritizacije klimatskih ranjivosti, rizika i/ili opcija prilagodbe. Ove aktivnosti mogu se organizirati kao tematske ili sektorske aktivnosti ili kao među-tematskog ili među-sektorskog karaktera, tj. kada se nastoji promovirati identifikaciju sinergija i usklađivanje odabira i sukoba između tema ili sektora.

I fokus grupe i radionice s dionicima omogućuju vam prikupljanje kvalitativnih podataka i dubokih informacija o percepcijama ljudi i mogu biti vrlo vrijedne za razumijevanje briga, motivacija i uvjerenja, kako pojedinačno tako i kolektivno. Ključno je osigurati da se rasprava vodi prema jasnom cilju, da su sudionici relevantni za teme koje se raspravljaju i da se aktivnosti vode na način koji potiče otvorenu i iskrenu komunikaciju

Postoji mnoštvo provjerenih participativnih metoda i alata (vidi npr. [MSP vodič](#)) koji se mogu koristiti od strane fokus grupa ili radionica s dionicima kako bi se olakšala provjera ili kako bi se dobile dodatne informacije o procjeni ranjivosti i rizika.

Primjeri participativnih metoda:

- Za definiranje ciljeva i izazova te uspostavljanje zajedničke osnove: [osmišljavanje](#), [Pentagonal Problem](#), [participativno mapiranje](#), [studijski krugovi](#) i [kognitivno mapiranje](#).
- Za razmjenu znanja, društveno učenje i zajedničko stvaranje novih ideja: [World Café](#), [Fish Bowl](#), vježbe uloga i [Pro Action Café](#).
- Za podršku donošenju odluka i izgradnju konsenzusa (tj. obveza na djelovanje): [nenasilna komunikacija](#), [otvoreni forumi](#), [round-robin](#), [regenerativni dijalozi](#) i [participativna multi-kriterijalna analiza](#).

Nijedan alat ili metoda nije primjenjiv u svim situacijama i ciljevima. Stoga, ako nemate internu stručnost, trebali biste potražiti stručno vođenje u dizajnu i provedbi ovih aktivnosti kako biste osigurali veće šanse za potpuno postizanje planiranih ciljeva.

Kako biste stvorili poticajno okruženje, možda ćete trebati bolje razumjeti potrebe, motivaciju, brige i vjerovanja koje ljudi imaju o klimatskim promjenama i prilagodbenom ponašanju. Možete saznati više o dominantnim vrijednostima vaših dionika i građana putem anketa i upitnika, analize društvenih mreža ili tehnika mapiranja rezultata i koristiti te informacije kako biste potaknuli djelovanje. [Ankete za građane](#) (vidi npr. [Eurobarometar ankete](#) Europske komisije) posebno su korisne za prikupljanje povratnih informacija, podizanje svijesti među ljudima i zajednicama te uključivanje građana u niz identificiranih pitanja. Osim toga, ove ankete promiču transparentnost i odgovornost prikupljanjem glasova građana kako bi se mogli uključiti u proces donošenja odluka. Podaci prikupljeni iz anketa građana mogu se koristiti za identifikaciju područja za poboljšanje dizajna vašeg plana prilagodbe, donošenje odluka temeljenih na podacima o politikama i programima te ocjenu razine suglasnosti o određenoj temi ili pitanju u raspravi. Posebne ankete za građane mogu se provesti kako bi se, primjerice, informiralo i/ili potvrdilo identifikaciju i prioritizaciju klimatskih ranjivosti, rizika i prilagodbenih opcija. Ova aktivnost također može podržati razvoj poticajnog okruženja za provedbu odabranih prilagodbenih opcija.

Korak 5: Provedba vašeg plana

Nakon što ste komunicirali, uključili i povezali se sa svojim dionicima i građanima u prethodnim koracima razvoja vašeg plana prilagodbe, njegova važnost, vjerodostojnost i legitimnost mogu se dodatno poboljšati uključivanjem njihovog sudjelovanja u:

- Razvoju planova provedbe s troškovima za odabrane akcije prilagodbe
- Identifikaciji relevantnih izvora financiranja
- Razvoju planova provedbe politika.

Kontemplativni procesi posebno su značajni za stvaranje povoljnog okruženja koje olakšava provedbu odabranih opcija prilagodbe. Drugim riječima, možete iskoristiti znanje i iskustvo pri implementaciji planova prilagodbe kada se povežete sa zainteresiranim stranama i građanima, koristeći vrijednost mreža aktera aktiviranjem društvenih odnosa i izgradnjom lokalnog društvenog kapitala utemeljenog na društvenom ili kolektivnom duhu ljudi, kao

"društvenih bića" povezanih s drugim ljudima. Razumijevanje i vlasništvo dionika i građana o tome što treba učiniti kako bi se proveden plan prilagodbe također će im pružiti najveću šansu da djeluju kako zajednički, tako i pojedinačno. Ovi procesi mogu se organizirati na različitim razinama, od konzultacija s lokalnom zajednicom do širih nacionalnih skupština građana. Nekoliko alata (vidi, na primjer, [Smjernice za dijalog u zajednici](#)) i rad koji se provodi u nekim trenutačno financiranim projektima Europske unije (npr. [PHOENIX](#) i [REAL DEAL](#)) mogu vam pružiti ideje o tome kako uspostaviti i provesti ove demokratske inicijative prilagodbe.

Aktivna uloga dionika i građana ključna je za postizanje klimatske otpornosti, odnosno održavanje i produbljivanje mobilizacije i uključenosti građana i dionika tijekom vremena. Ovo uključivanje može se podržati djelovanjem lokalnih zajednica prakse ili živih laboratorija (*eng. Living Labs*) koji jačaju njihovo sudjelovanje radi poboljšanja provedbe plana (vidi okvir s desne strane za primjer).

Living Lab koji podržava provedbu opcija prilagodbe.

Unutar okvira projekta H2020 BRIGAD, [grad Antwerpen aktivno je pomogao u pronalaženju testne lokacije](#) za pametne zelene krovne sustave kao dio aktivnosti Living Lab-a. Grad je pokrenuo javni poziv svojim građanima, objavivši BRIGAD planove i tražeći vlasnike koji su voljni staviti svoj krov na raspolaganje za testiranje. Tijekom trajanja projekta, testna lokacija je posjećena od strane dionika, građana i znanstvenika.

Prijelaz s kontemplacije na djelovanje zahtijeva razmatranje ključnih poluga za postizanje mobilizacije i promjene ponašanja na individualnoj i kolektivnoj razini (pogledajte povezanu '[uspješnu priču](#)' iz Climate-KIC-a). Međutim, postoje i druge vrste poticaja osim korištenja intrinzičnih vrijednosti i motivacija dionika i građana. [Instrumenti zaštite okoliša \(IZO-i\)](#), definirani kao poticajna sredstva osmišljena i provedena s ciljem prilagođavanja individualnih odluka kolektivno dogovorenim ciljevima, mogu potaknuti promjenu ponašanja putem pravih poticaja ili odvratanja te promijeniti uvjete koji olakšavaju, na primjer, financiranje određenih opcija za smanjenje rizika. Ti alati mogu poboljšati postojeći okvir politike poticanjem, umjesto zapovijedanjem, promjena ponašanja koje mogu dovesti do prilagodbe. Korak dalje je **implementacija suodlučivanja**, poput [zelenog participativnog proračuna](#) (pogledajte okvir u nastavku), pri čemu građani imaju izravan utjecaj na to kako se javni proračuni dodjeljuju i troše za rješavanje problema klimatskih promjena. Kroz ovaj alat, članovi zajednice odlučuju o raspodjeli i distribuciji resursa za stvarne projekte i inicijative u području klimatskih promjena.

Dobre prakse u procesu suodlučivanja: Lisabonski zeleni participativni proračun

Participativno budžetiranje predstavlja oblik građanske participacije putem kojeg građani imaju efektivnu moć donošenja odluka o određenom dijelu gradskog proračuna. Lisabon je bio jedan od prvih velikih europskih gradova koji je usvojio participativno budžetiranje na razini grada, uključujući (od 2018. godine) zelene participativne proračune s fokusom na prijedloge za "grad koji je održiviji, otporniji i ekološki prihvatljiviji". Pristup se temelji na hibridnom modelu koji kombinira procese kontemplacije uživo s web-platformama za glasanje i odabir projekata za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama na temelju odabira građana.

Korak 6 – Praćenje i evaluacija

Kao regija ili lokalna vlast, važno je pratiti i evaluirati napredak planiranih akcija te provjeriti stvarne rezultate u odnosu na postavljene ciljeve koji su postavljeni od početka (vidi: [UAST u Climate-ADAPT-u](#)). Ovo praćenje i evaluacija omogućuje učenje i razmišljanje o učinkovitosti i potencijalnim nuspojavama vašeg plana prilagodbe. Napredak prema nekoliko pokazatelja također bi trebao redovito biti izvještavan relevantnim donositeljima odluka i dionicima kako bi se izgradio povjerenje i prilagodljivost.

Međutim, praćenje i evaluacija prilagodbe mogu biti izazovni, posebno pri procjeni postizanja željenih rezultata ^(Ref2). Glavne poteškoće odnose se na neusklađene vremenske okvire (tj. duljinu vremena potrebnu za provedbu opsega i razmjera potrebnih akcija prilagodbe u odnosu na vrijeme koje će trebati za postizanje koristi); ograničenja dostupnosti podataka, uključujući osnovne podatke; te financijske troškove i potrebne napore kako bi se osigurala održivost dugoročnog praćenja. Uključivanje dionika i građana u proces povratne informacije i poboljšanja praćenja i evaluacije plana omogućit će lakše suočavanje s tim izazovima i pomoći vašem planu da ostane relevantan. Osim toga, to može biti moćan sustav za promicanje kolektivne i individualne akcije vezane uz klimu, od podizanja javne svijesti i znanja do obrazovanja mlađih generacija.

[Znanost građana](#) (definirana kao znanstveno istraživanje koje se provodi uz sudjelovanje opće javnosti) može biti podržavajući alat koji pomaže postići stalni ciklus poboljšanja u pravodoban način. Građani se mogu uključiti u praćenje relevantnih varijabli vezanih uz provedbu plana prilagodbe na klimatske promjene kako bi se uz povratne informacije dionika i građana razmislilo o tome što dobro funkcionira, a što ne u određenom kontekstu. To će povećati razumijevanje i svijest, dodatno pomoći u osiguravanju važnosti, vjerodostojnosti i legitimnosti poboljšanja plana te tako potaknuti daljnju predanost djelovanju - što će rezultirati spomenutim ciklusom poboljšanja.

Glavna pitanja kojima će te se morati baviti su:

- Ishodi – U kojoj mjeri se provode akcije iz vašeg plana?
- Rezultati - U kojoj mjeri su smanjene klimatske ranjivosti i rizici? (npr. smanjenjem osjetljivosti na klimatske opasnosti i/ili povećanjem pridruženih prilagodbenih kapaciteta, ili smanjenjem izloženosti klimatskim ranjivostima povezanim s klimatskim opasnostima).

EU iskustva u građanskoj znanosti za akciju protiv klimatskih promjena

EC je promovirao nekoliko projekata građanske znanosti koji uključuju istraživačke metodologije koje podržavaju mobilizaciju građana u akciji protiv klimatskih promjena (vidi primjere iz [programa SwafS](#), projekta [eu-citizen.science](#) ili projekta [AURORA](#) - koji trenutno uključuje 7.000 građanskih znanstvenika diljem Europe u postizanju statusa "građana s gotovo nultom emisijom"). Kao još jedan primjer, britanski "[Nature's Calendar](#)" uspješno koristi građansku znanost za praćenje utjecaja klimatskih promjena na životinjski svijet

Prilog – dodatni opis ključnih alata

Ovaj prilog sadrži detaljnije informacije o nekim od ključnih alata za podršku mobilizaciji i uključivanju vaših dionika i građana. U ovom kontekstu, pojam "alat" se shvaća na široki način i obuhvaća stvarne alate, kao i smjernice, metodologije, platforme, dobre prakse ili druge resurse.

TYPE OF TOOL

Tool

Guideline

Methodology

Platform

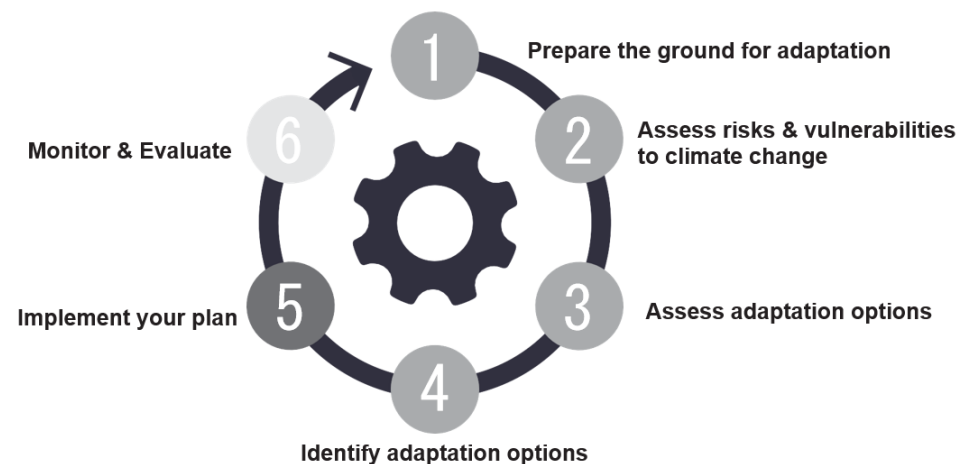
Good
Practice

Other

Prilog uključuje nekoliko informativnih stranica s relevantnim informacijama o svakom alatu, konkretno:

- Glavni opis
- Kako alat funkcionira
- Opći savjeti i preporuke o tome kako koristiti alat
- Reference, uključujući ključne dokumente koji su korišteni za izradu opisa i pružaju dodatne informacije
- Vrijeme, vještine i resursi potrebni za korištenje alata
- Očekivani rezultati i ishodi
- Potencijalne prepreke i ograničenja

Za svaki alat također uključujemo sliku koja ukazuje na vrstu alata i koje korake RAST-a može podržati (vidi primjer s desne strane). Krugovi su obojeni **tamnozeleno** kada je posebno koristan za taj korak i **svijetlozeleno** kada alat može biti koristan i u toj fazi.

POPIS ALATA

01 ANALIZA DIONIKA	15
02 KOMUNICIRANJE KLIMATSKIH PROMJENA.....	17
03 KAMPANJA INFORMIRANJA I PODIZANJA SVIJESTI.....	20
04 STRATEGIJA ZAGOVARANJA KLIME.....	23
05 ANKETE ZA GRAĐANE	25
06 VIJEĆA GRAĐANA ZA KLIMU	27
07 ZELENI PARTICIPATIVNI PRORAČUN.....	30
08 ZAJEDNICE PRAKSE	33
09 IZO POTICAJI	35
10 ZNANOST GRAĐANA	37

01 ANALIZA DIONIKA

Mapiranje i analiza dionika je proces identificiranja i kategoriziranja različitih skupina ljudi, poput organizacija ili pojedinaca, koji utječu na vaš plan prilagodbe klimatskim promjenama ili su pod utjecajem istog.

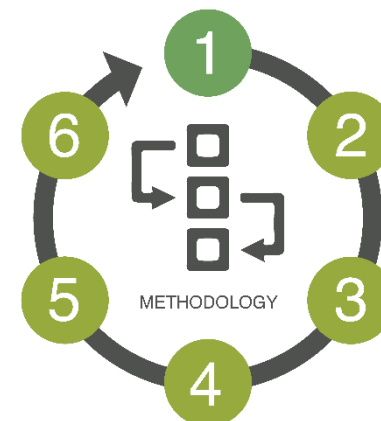
To je ključni preduvjet za razvoj učinkovitih strategija komunikacije i pomoći će maksimizirati pozitivan utjecaj vaših klimatskih planova. Kao takav, bitan je za razumijevanje asimetrije moći, odnosno koji akteri ili dionici imaju više ili manje moći, te potencijalne izvore otpora, odnosno grupe koje će se suprotstavljati potencijalnim promjenama ili novim inicijativama. Poboljšanje strategija za podršku angažmana dionika važno je tijekom cijelog participativnog procesa kako bi se maksimizirao pozitivan utjecaj plana prilagodbe.

KAKO TO FUNKCIONIRA?

Glavna komponenta je identifikacija ekosustava vaših dionika. Trebat ćete sastaviti početni popis i nadopuniti ga kombinacijom istraživanja na mreži, fokusnih grupa, upitnika, polu-strukturiranih intervjua i/ili [snowballing](#) tehnika. Kao dio tog procesa, možete predstaviti plan prilagodbe svojim dionicima; objasniti što će se od njih tražiti; što mogu dobiti zauzvrat za svoje sudjelovanje; i zašto je njihov doprinos tako važan.

Kao sljedeći korak, možete prikupiti informacije o svakom dioniku, poput njihovih zabrinutosti, ključnih potreba i prioriteta, razine utjecaja i razine interesa. To će vam pomoći da odredite razinu angažmana potrebnog za svaku skupinu dionika.

Konačno, možete analizirati odnose među dionicima kako biste bolje razumjeli ravnoteže moći, ovisnosti, protok informacija ili utjecaje.

PREPORUKE

Nemojte zaboraviti kontinuirano pregledavati i ažurirati vašu mapu dionika kako se krećete s jednog koraka RAST-a na sljedeći kroz vaš ciklus planiranja prilagodbe. Sastav dionika vjerojatno će se mijenjati tijekom vremena, kao i njihova relevantnost ili utjecaj na specifične aktivnosti u koje mogu biti uključeni..

REFERENCE

H2020 [RESIN projektna metodologija](#) za uključivanje dionika

[Climate-ADAPT: identifikacija i uključivanje dionika](#)

Primjer mapiranja dionika za adaptaciju na klimatske promjene:
[ECO-CITIES projekt u Manchesteru](#)

Vrijeme

Što se tiče mapiranja dionika, vrijeme ovisi o veličini i kompleksnosti, na primjer, opcija koje se razmatraju. Za manje područje, proces se može završiti u nekoliko dana, dok za veća područja može trajati i nekoliko tjedana. Implementacija analize dionika zahtijeva dodatno vrijeme, koje je također povezano s veličinom i kompleksnošću plana.

Vještine

Prethodno iskustvo nije potrebno za mapiranje dionika, iako su potrebne snažne međuljudske i komunikacijske vještine kako bi se uključili dionici i prikupile informacije. Sposobnost sintetiziranja i jasno i sažeto prezentiranje informacija predstavlja veliku prednost. Međutim, analiza dionika može zahtijevati podršku stručnjaka.

Resursi

Za uključivanje dionika, potrebni su uglavnom ljudi koji su zaduženi za obavljanje posla. Što se tiče analize dionika, možda će biti potreban tim koji će provesti istraživanje ili ankete kako bi prikupio informacije o očekivanjima i interesima svakog dionika. Za analizu odnosa između dionika potrebni su specifični alati, poput analize društvenih mreža uz prateće softverske alate.

OČEKIVANI ISHODI/ REZULTATI

- ★ Lista dionika (uključujući kontaktne podatke referentnih osoba) koje mogu značajno doprinijeti vašem planu prilagodbe.
- ★ identifikiranje i razumijevanje interesa, potreba i očekivanja dionika.
- ★ Identifikacija potencijalnih sukoba ili opozicije koji mogu proizaći od različitih dionika. Pomaganje organizacijama u ublažavanju rizika prije mogućeg eskalacije.

MOGUĆA OGRANIČENJA I PREPREKE

Ograničenja u pristupu ili dostupnosti informacija o određenim dionicima mogu otežati proces mapiranja.

Nepotpuna reprezentacija: proces mapiranja dionika može biti subjektivan jer može ovisiti o individualnim perspektivama ili preferencijama. Stoga, proces može isključiti neke dionike koji bi mogli utjecati na vaše planiranje prilagodbe.

Složenost i promjenjivo okruženje: proces može biti složen i može biti potrebno provesti ga nekoliko puta jer se dionici i njihovi stavovi mijenjaju tijekom vremena.

02 KOMUNICIRANJE KLIMATSKIH PROMJENA

Kao što je pokazalo mnogo godina napora u području djelovanja na klimu, komunikacija o klimatskim promjenama nije jednostavan zadatak i zaslužuje posebnu pažnju. 'Priručnik za autore IPCC-a o načelima učinkovite komunikacije i angažmana javnosti o klimatskim promjenama' objašnjava da su ključna načela u komunikaciji o klimatskim promjenama "govoriti o stvarnom svijetu", "povezivanje s onim što je važno ljudima" i "ispričati ljudsku priču".

Kako ljudi osjećaju o određenoj situaciji ima snažan utjecaj na njihove odluke o tome kako reagirati (i eventualno djelovati), odnosno ljudi ne nužno djeluju kada imaju bolje informacije. Literatura pokazuje da su emocije važne za praktično donošenje odluka, razumijevanje rizika i motivaciju.

KAKO TO FUNKCIONIRA?

Pripovjedni alati s atraktivnim slikama, vizualima i snažnim pripovijedanjem mogu privući pažnju ljudi i aktivirati njihove emocije, te su stoga vjerojatniji da će potaknuti promjene u ponašanju u vezi s djelovanjem na klimu.

Kao primjer, smjernice koje je izradio IPCC kako bi podržao znanstvenike u komunikaciji o klimatskim promjenama sadrže šest ključnih načela koja ih podržavaju u angažmanu s javnošću. Tim za komunikaciju IPCC-a objašnjava, na primjer, da trebate biti oprezni s podacima o klimatskim promjenama koje želite komunicirati, jer "veliki brojevi" klimatskih promjena (npr. globalni prosječni ciljevi temperature, koncentracije ugljičnog dioksida u atmosferi) nemaju veze s svakodnevnim iskustvima ljudi. Većina ljudi razumije svijet kroz anegdote i priče, umjesto statistika i grafova, stoga će težnja prema pripovjednoj strukturi i prikazivanje ljudskog lica iza znanosti prilikom prezentiranja informacija pomoći u pripovijedanju uvjerljive priče.

REFERENCE

[Priručnik za autore IPCC-a o načelima za učinkovitu komunikaciju i angažman javnosti o klimatskim promjenama](#)

CMCC zaklada je provela nekoliko webinarâ o specifičnim aspektima komunikacije o klimatskim promjenama, i to:

- [Kako govoriti o klimatskim promjenama na način koji čini razliku](#)
- [Novinarstvo i znanost: pripovijedanje o klimatskim promjenama](#)
- [Klimatske promjene i dezinformacije: stanje umjetnosti i kako se nositi s tim.](#)

Vrijeme

Stavljanje posebnog fokusa i razmatranja na ciljanu komunikaciju o klimatskim promjenama neće značajno povećati vrijeme potrebno za implementaciju vaše komunikacijske strategije.

Vještine

Potrebne su snažne komunikacijske vještine u kombinaciji s vizualnim vještinama i temeljnim znanjem o klimatskim promjenama. Iskustvo u storytelling-u priča može biti velika prednost

Resursi

Značajna sredstva su potrebna za provođenje kvalitetne komunikacijske kampanje o klimatskim promjenama, uključujući pažljivo izrađene vizualne materijale koji podržavaju poruke zasnovane na dokazima.

OČEKIVANI ISHODI/ REZULTATI

- ★ Prilagođavanje vaše komunikacijske strategije kako biste bolje prenijeli informacije koje dovode do povećanja svijesti o utjecajima klimatskih promjena te učinkovito smanjenje ranjivosti i povećanje prilagodbenih kapaciteta.
- ★ Jasne poruke kako bi se pojednostavile kompleksne znanstvene informacije o klimatskim promjenama, čineći ih razumljivima za širok spektar građana i dionika. Pružanje preporuka putem više kanala i maksimiziranje dosega i utjecaja komunikacije o klimatskim promjenama kako bi se povećala svijest ciljnih skupina (npr. ranjive skupine, određeni sektor itd.).

MOGUĆA OGRANIČENJA I PREPREKE

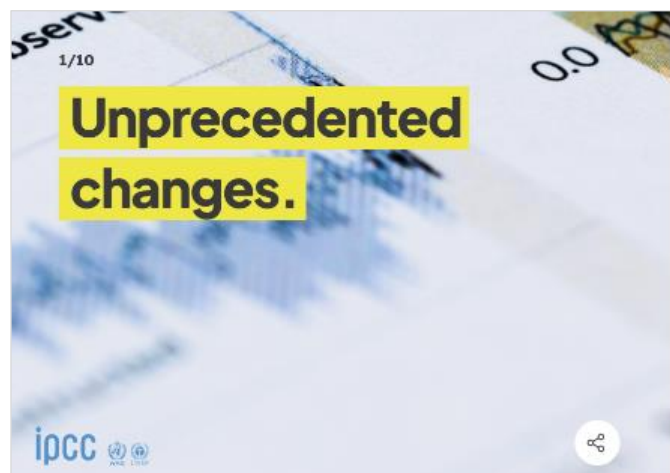
Jezik i terminologija: Klimatske promjene su kompleksna tema, a upotreba znanstvenog žargona i tehničkih pojmova za mnoge ljude može biti teška za razumijevanje. Stoga je važno koristiti, koliko je moguće, jednostavan jezik i terminologiju koja je dostupna širokom auditoriju.

Kulturne i društvene barijere: Različite kulturne i društvene pozadine mogu utjecati na percepciju i razumijevanje ljudi o klimatskim promjenama i njihovim rizicima i utjecajima.

Političke i ideološke razlike: Klimatske promjene su postale politički polarizirano pitanje, a vjerovanja i vrijednosti pojedinaca mogu utjecati na njihovo tumačenje i prihvaćanje znanstvenih dokaza. Trebate svjesno razmotriti ovo u svojoj strategiji komunikacije.

PRIMJERI ALATA

Web stranica o [grafičkim resursima IPCC-a o fizici klimatskih promjena](#) pruža značajne primjere dobre prakse u komunikaciji o klimatskim promjenama (vidi primjer u nastavku).

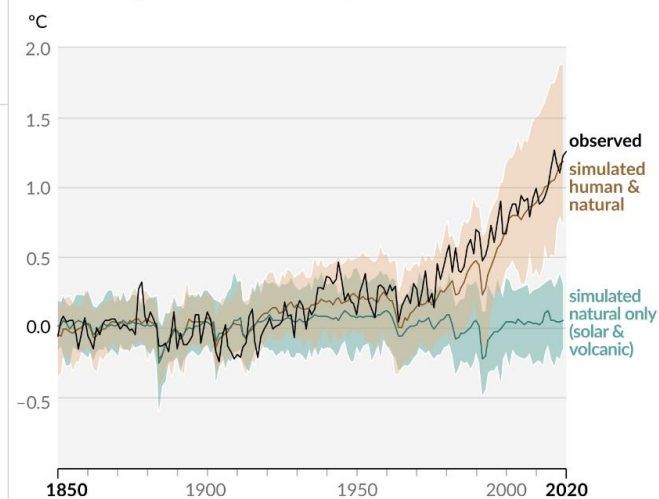
1/10 Unprecedented changes.

Scientists have known for decades that the Earth is warming. The rise in global temperatures since the late 19th century is unprecedented over thousands of years.

It is unequivocal that humans are causing the warming. Changes in the sun's activity and volcanic eruptions are not the cause of the warming trend.

LEARN MORE →

(b) Change in global surface temperature (annual average) as **observed** and simulated using **human & natural** and **only natural** factors (both 1850–2020)

Panel (b) shows that this warming is not caused by solar activity or volcanic eruptions, which are the natural factors that can influence our climate over these time scales.

03 KAMPANJA INFORMIRANJA I PODIZANJA SVIJESTI

Kampanja informiranja i podizanja svijesti za cilj ima informirati dionike i građane o njihovoj ranjivosti i rizicima od klimatskih promjena te pružiti opće smjernice o tome kako se proaktivno prilagoditi i bolje pripremiti za suočavanje s njima.

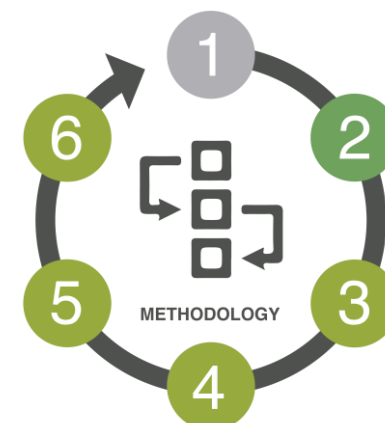
Ovaj alat ima za cilj poticanje individualnih i društvenih promjena ponašanja prema prilagodbi na klimatske promjene putem ciljanih strategija komunikacije tijekom određenog vremenskog razdoblja. Promicanjem uključivanja dionika i građana te podizanjem svijesti o kapacitetu prilagodbe, kampanje podizanja svijesti često su važni sastavni dijelovi procesa prilagodbe.

KAKO TO FUNKCIONIRA?

Kao prvi korak, trebate definirati svoju misiju i specifične ciljeve poput povećane svijesti o određenom pitanju, povećanog angažmana ili promjene percepcije.

Zatim ovu kampanju informiranja trebate integrirati u svoju opću strategiju komunikacije i prilagoditi je ciljanim skupinama. To podrazumijeva pronalaženje što više informacija o njima (npr. motivacije, brige itd.).

Kada sastavljate svoju poruku, zapamtite da je trebate učiniti sažetom, jasnom i zapamtljivom, te dodajte uvjerljiv sadržaj koji podržava vašu poruku. Informacije se mogu komunicirati putem različitih medija.

PREPORUKE

Često, ključ uspjeha leži u pokretanju kampanja osvještavanja informacija na nekoliko medijskih platformi istovremeno. Pazite da prilagodite svoje poruke svakom različitom kanalu.

REFERENCE

Climate-ADAPT pruža detaljan opis kampanja [osvještavanja kao opcije prilagodbe](#).

Kao primjer kampanje široke svijesti, možete konzultirati ["Vizije za svijet koji volite"](#) - Kampanju javne komunikacije Europske komisije o klimi.

Vrijeme

To će ovisiti o vašem prethodnom iskustvu u komunikaciji o klimatskim promjenama i specifičnim zahtjevima koje uočite za svoju kampanju. Trebat ćete procijeniti koji je prikladan trenutak za komunikaciju kako bi se osiguralo da dopre do publike u pravo vrijeme.

Vještine

Prethodno znanje o učinkovitoj komunikaciji o klimatskim promjenama je pozitivna prednost. Trebate upoznati i razumjeti svoju publiku, biti sposobni proizvesti jasne i sažete poruke te dati jasnoću o svrsi komunikacije, odnosno hoće li komunikacijska informirati, uvjeravati ili mobilizirati.

Resursi

Ovisno o obujmu kampanje, možda će vam biti potrebna ekipa koja će raditi na marketingu, dizajnu, razvoju i komunikaciji / tehnološkim resursima: online platformama, društvenim medijima, email marketingu, itd. Specijalizirani alati poput praćenja prometa na web stranicama ili studija pripisivanja mogu se koristiti za mjerenje učinkovitosti kampanje.

OČEKIVANI ISHODI/REZULTATI

- ★ Povećana svijest i razumijevanje utjecaja klimatskih promjena i mogućnosti prilagodbe (politike, prakse, tehnologije, itd.)
- ★ Povećano angažiranje i sudjelovanje javnosti ili dionika te poticanje promjene stavova i ponašanja.
- ★ Povećano povjerenje u pouzdane izvore informacija i doprinos smanjenju dezinformacija ili dezinformacija o pitanjima klimatskih promjena među dionicima i građanima.

MOGUĆA OGRANIČENJA I PREPREKE

Pristupačnost: Ako je informacija dostupna samo putem određenih kanala, možda neće doseći sve članove ciljane publike.

Financijska ograničenja: Implementacija kampanja velikog obujma može biti skupa, a ograničeni resursi mogu ograničiti dosegnutost kampanje.

Rizik od ograničenog poimanja: Ako se problemi čine udaljenima i nestvarnima, to može smanjiti sudjelovanje dionika i učinkovitost kampanje, primjerice, ljudi možda ne vide vrijednost ili relevantnost informacija koje se dijele.

PRIMJERI AKTIVNOSTI

- ★ Niže možete vidjeti primjer pionirske kampanje osvješćivanja javnosti koja se odnosi na prilagodbu klimatskim promjenama: "[Nizozemska živi s vodom](#)".

Cartoon from the 'The Netherlands Lives with Water' public awareness campaign featuring Peter Timofeeff

1. What is the purpose of the 'The Netherlands Lives with Water' public awareness campaign?

February 2003 saw the start of the multimedia public awareness campaign 'The Netherlands Lives with Water'. The campaign aims to explain the government's policy of 'giving water more room' and encourage support for it.

Initially, the campaign pressed home the message that the climate is changing and that this has consequences for water management in the Netherlands. Gradually, the campaign puts into plain words what measures such as storing water mean in practice. Moreover, it highlights the efforts the national government, provincial authorities and water boards are undertaking across the Netherlands to keep the country safe and dry.

Research showed that the public estimated the campaign to be informative and believable. The awareness that the government is effecting measures to balance the effects of climate change has increased significantly. At the end of 2003, 82% of the population recognised the social importance of measures to protect against flooding, and 72% endorsed the proposition that this would have to involve 'giving water more room'. Weatherman and 'Water Ambassador' Peter Timofeeff is seen as an appealing and likeable expert. On national and regional radio and television, he brings the problems and solutions to peoples' attention through cartoons and personal appearances.

Source: www.nederlandleefmetwater.nl

- ★ "[Vi kontrolirate klimu](#)" bila je kampanja osvješćivanja koju je pokrenula Europska komisija kako bi potaknula ljude da naprave male promjene u svakodnevnom ponašanju u vezi s djelovanjem protiv klimatskih promjena. Možete pronaći opis glavnih ciljeva, ciljnih skupina, dizajna i sadržaja ove kampanje..
- ★ Možete pogledati primjer [videozapisa](#) o kampanji osvješćivanja o prilagodbi riziku od poplava Ministarstva infrastrukture i upravljanja vodama Nizozemske.
- ★ Kao alternativu "konvencionalnim" kampanjama osvješćivanja, možete konzultirati [Change Game](#) zaklade CMCC. To je "rješenje za učenje kroz igru koje pomaže podizanju svijesti i poboljšanju razumijevanja složenih izazova s kojima se susreće čovječanstvo prilikom suočavanja s klimatskim promjenama".

04 STRATEGIJA ZAGOVARANJA KLIME

Strategija zagovaranja koju vodi grad ili regija je proces koji ima za cilj utjecati na promjene na lokalnoj, regionalnoj, pa čak i nacionalnoj razini. Gradovi i regije mogu koristiti svoj politički utjecaj, resurse i lokalno znanje kako bi podigli svijest o određenim temama i mobilizirali podršku građana i dionika kroz različite akcije. Uobičajene strategije zagovaranja uključuju zagovaranje politika, izgradnju koalicija, kampanje javne svijesti, uključivanje izabranih dužnosnika i pravne akcije.

KAKO TO FUNKCIONIRA

Strategije zagovaranja za klimu značajno se razlikuju ovisno o vrsti akcije koju svaka općina ili regija koristi. Međutim, sve strategije zagovaranja trebaju biti prilagođene specifičnom kontekstu, temeljene na dobro strukturiranom planu, koristiti strategiju komunikacije i biti usmjerene prema jasno identificiranoj ciljnoj publici.

Ključne poruke trebaju snažno odjekivati s kontekstom i karakteristikama ciljnih skupina, poput potreba, briga i motivacije za predložene inovacije vezane uz klimu. Morate se pobrinuti da vaša poruka bude lokalizirana, jasna, sažeta i uvjerljiva.

Uspjeh strategije zagovaranja za klimu ovisi o mnogim čimbenicima, poput osiguravanja da je proces dovoljno fleksibilan da se može prilagoditi i usavršiti tijekom vremena na temelju snažnog praćenja evaluacije i učenja (MEL).

PREPORUKE

Imajte na umu da zagovaranje zahtijeva upornost i dugoročno posvećenje kako bi se postigli ciljevi i da uspjeh možda neće biti odmah vidljiv.

REFERENCE

[Opis strategija zagovaranja](#) u Climate-ADAPT.

[Vodič za zagovaranje o načinima sudjelovanja](#) u Europskom gospodarskom i socijalnom odboru (EESC).

[Europski registar transparentnosti](#) - Europski parlament

Vrijeme

Određene strategije zagovaranja mogu zahtijevati mjesec ili godine planiranja i pripreme prije nego što se mogu provesti, posebno ako uključuju izgradnju koalicije skupina koje podržavaju strategiju, provođenje istraživanja ili izradu komunikacijskih materijala. Vrijeme provedbe tako varira od najmanje nekoliko tjedana do nekoliko godina (razmislite o pravnoj akciji, kao što je tužba zbog klimatskih promjena).

Vještine

Poznavanje javnih politika i strategija komunikacije je ključno.

Resursi

Potrebni resursi jako variraju ovisno o strategiji, opsegu i razmjeru kampanje zagovaranja za klimu i pratećim aktivnostima. Općenito, troškovi mogu varirati od nekoliko tisuća do nekoliko stotina tisuća eura.

OČEKIVANI ISHODI/REZULTATI

- ★ Povećanje medijskog izvještavanja i javne rasprave o problemu.
- ★ Stvaranje novih partnerstava i koalicija radi rješavanja problema.
- ★ Pristup resursima i uslugama za osobe koje su pogođene problemom.
- ★ Razvoj novih programa ili inicijativa za rješavanje problema.
- ★ Uključenost i sudjelovanje dionika u rješavanju problema.

MOGUĆA OGRANIČENJA I PREPREKE

Postoji nekoliko mogućih prepreka za uspjeh, uključujući nedostatak jasne i usmjerene komunikacije, nedostatak ili zloupotrebu resursa, otpor promjeni, političku polarizaciju, nedostatak javne svijesti, suprotstavljanje snažnih interesa i pravne barijere, samo da navedemo neke od njih.

05 ANKETE ZA GRAĐANE

Anketni upitnici za građane koriste se za prikupljanje povratnih informacija i mišljenja o određenim pitanjima od stanovnika i građana. Možete ih koristiti kao snažan i brz alat za bolje razumijevanje potreba i percepcija vaših građana te osiguravanje da vaš plan prilagodbe klimatskim promjenama odražava i usklađen je s prioritetima ljudi.

On može pomoći promicanju transparentnosti i odgovornosti dajući stanovnicima glas u procesu donošenja odluka. Također može biti vrlo koristan alat za prikupljanje povratnih informacija o postojećim, prošlim i budućim planovima te može podržati podizanje svijesti ljudi i zajednica o ključnim temama.

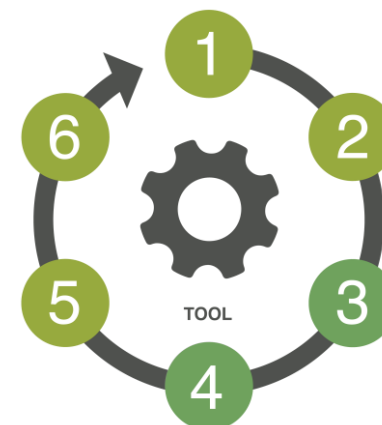
KAKO TO FUNKCIONIRA

Anketa se treba temeljiti na učinkovitim tehnikama dizajna ankete koje osiguravaju statističku pouzdanost i valjanost. To zahtijeva plan uzorkovanja koji ima za cilj identificirati ciljanu populaciju i metodu odabira građana.

Potrebno je specificirati jasna, sažeta pitanja i odgovarajuće opcije odgovora. Anketa za građane može se koristiti u različite svrhe, poput ocjenjivanja razine razumijevanja građana o određenoj temi ili politici, suglasnosti o određenoj temi ili planu, ideja i prijedloga projekata ili praćenja evolucije javnog mnijenja tijekom vremena.

PREPORUKE

Možete koristiti ankete za građane kako biste informirali opseg drugih ključnih alata za uključivanje, poput vijeća građana za klimu ili participativnog budžetiranja prilagodbe.

REFERENCE

Anketa pokrenuta od strane projekta [IMPETUS](#) financiranog od strane EU-a u sedam regionalnih zajednica diljem Europe. Anketa će omogućiti oblikovanje inventara prilagodbe na klimatske promjene za dugotrajne koristi i identificirati daljnje prilike za sudjelovanje u aktivnostima prilagodbe na klimatske promjene.

[Konzultacije Europske komisije](#) o strategiji EU-a o prilagodbi na klimatske promjene.

[Anketa za građane koju provodi općina Dresden](#) (Njemačka), prikuplja mišljenja i potrebe o nekoliko ključnih tema, uključujući stanje okoliša i sudjelovanje zajednice.

Vrijeme

Vrijeme potrebno za dizajniranje ankete varirati će ovisno o vašem iskustvu u korištenju ovog alata. Završetak ankete ovisi o opsegu i veličini ankete i obično će trajati nekoliko tjedana.

Vještine

Potrebno je iskustvo u istraživačkim metodama i statistici, kao i u temi ankete. Može se potražiti profesionalnu podršku kako bi se osigurala isporuka pouzdanih rezultata.

Resursi

Za provedbu nekih anketa potrebna su određena sredstva. Neke ankete za građane mogu se provesti putem online platforme ili slanjem papirnatih anketa građanima. Stoga su relativno jeftine, brze i jednostavne za osmišljavanje u usporedbi s mnogim drugim alatima za angažiranje dionika koji su uključeni u ovaj priručnik. Druge ankete mogu biti složenije zbog većeg uzorka i najbolje se provode uz podršku specijaliziranog pružatelja usluga.

OČEKIVANI ISHODI/REZULTATI

- ★ Podrška javnom sudjelovanju u demokratskom procesu pružajući platformu građanima da izraze svoja mišljenja, potrebe, prioritete i zabrinutosti.
- ★ Ocjenjivanje i povratne informacije o opcijama, projektima ili politikama prilagodbe.
- ★ Pomaže otkriti razlike i percepcije među različitim demografskim skupinama.
- ★ Usporedba percepcija i prioriteta građana, na primjer u odnosu na druge gradove i regije.

MOGUĆA OGRANIČENJA I PREPREKE

Stručno znanje često je potrebno za adekvatan dizajn ankete.

Greška pri uzorkovanju može potencijalno dovesti do nedostatka valjanosti rezultata i stoga može ograničiti u kojoj mjeri se zaključci mogu generalizirati na veću skupinu.

06 VIJEĆA GRAĐANA ZA KLIMU

Vijeće građana za klimu je demokratski proces koji omogućava sudionicima da se angažiraju u dijalogu i zajedno razvijaju rješenja. Cilj je uključiti građane u razmatranje lokalnih, regionalnih, nacionalnih i međunarodnih politika o klimatskim promjenama. Dajući građanima mjesto za sudjelovanje u upravljanju, oni mogu biti moćni u jačanju ili obnovi političke legitimnosti i odgovornosti u očima javnosti. Vijeća su kontemplativna, što znači da se temelje na metodi dijaloga i argumentacije među sudionicima.

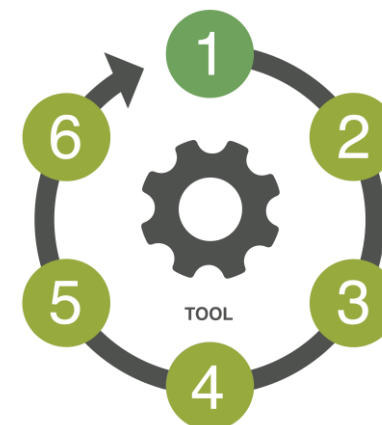
U posljednjem desetljeću vijeća su sve više dobivala na važnosti kao sredstvo za zadovoljenje ključne potrebe: osiguravanje pravedne i inkluzivne tranzicije prema klimatskim promjenama i društvenoj transformaciji.

KAKO TO FUNKCIONIRA

Proces započinje stvaranjem neovisnog stručnog odbora koji je zadužen za suosmišljanje vremenskog okvira, ključnih pitanja/tema i plana za praćenje skupštine.

Članovi vijeća trebaju biti odabrani putem selekcije, uz uzimanje u obzir faktora poput dobi, spola, prihoda, obrazovanja i geografske lokacije. Kako bi se cijenilo građane za njihovo vrijeme i trud, važno je da oni dobiju financijsku naknadu, kao i nadoknadu putnih troškova i podršku za čuvanje djece.

U vijeću građana za klimu mogu se izdvojiti tri ključna koraka provedbe: korak učenja, korak kontemplacije i korak preporuka.

PREPORUKE

Osiguravanje da uvjeti za praćenje donositelja odluka budu jasni od samog početka, te da adekvatna medijska kampanja i javna podrška široke društvene koalicije predstavljaju dva ključna kriterija za uspjeh. To pomaže povećati javni pritisak potreban za daljnje osiguranje provedbe preporuka koje proizlaze iz vijeća.

REFERENCE

[Mreža znanja o skupštinama o klimi.](#)

Projekt ["Skupštine klimatskih građana: učenje s, od i za Europu"](#).

Možete konzultirati skupštinu klimatskih građana [Greater Cambridge-a](#) kao regionalni primjer.

Vrijeme

Dizajn cijelog procesa zahtijeva značajnu količinu vremena i truda. Iskustva u provedbi vijeća pokazuju da je potrebno između 6 i 20 tjedana. Neki su čak postali trajni i dobili godišnji proračun.

Vještine

Članovi vijeća građana za klimu ne trebaju imati posebno iskustvo ili prethodno znanje o temama o kojima će se raspravljati. Ono što je važno je proaktivni i pozitivan stav te spremnost za suradnju. Međutim, potrebno je osigurati pažljivo planiranu obuku za sve članove kako bi se osigurala zajednička baza znanja.

Resursi

Dobro dizajnirano vijeće građana za klimu zahtijeva značajan napor s strane institucije koja je zadužena za provedbu. Potrebna je prilagođena koordinacija među različitim odjelima vlade, što zahtijeva suradnju s kolegama iz različitih područja. Osim stručnosti u kontemplativnoj praksi i upravljanju klimom za neovisni stručni odbor, možda će vam biti potrebne specifične zajednice prakse i obučeni facilitatori kako bi podržali proces.

OČEKIVANI ISHODI/REZULTATI

- ★ Povećana javna svijest, znanje i zagovaranje u vezi s pitanjima klimatskih promjena i potrebom za djelovanjem protiv klimatskih promjena.
- ★ Skup preporuka ili prijedloga politika.
- ★ Širi javni dijalog o pitanjima klimatskih promjena i bolja komunikacija između donositelja odluka i građana, što obično povećava povjerenje u politike vezane uz klimatske promjene
- ★ Povećano sudjelovanje javnosti i vlasništvo nad djelovanjem / Povećan osjećaj legitimiteta u izboru politika vezanih uz klimatske promjene.

★

MOGUĆA OGRANIČENJA I PREPREKE

Vijeća građana za klimu općenito se smatraju s pozitivnim utjecajem na zajednice. Međutim, kritičari vijeća građana za klimu, poput ([Machin, 2023](#)), ukazuju na praktične probleme s odabirom sudionika i informacija, kao i potencijalnim asimetrijama moći tijekom skupština.

Za razliku od izabranih tijela, vijeća građana za klimu nisu izravno odgovorna za donošenje odluka. Stoga je teško procijeniti njihov izravan utjecaj na oblikovanje politika. Za adekvatno oblikovanje ankete često je potrebno znanje.

PRIMJERI AKTIVOSTI

★ Novoosnovano (u 2023. godini) [vijeće građana za klimu u Bologni \(Italija\)](#) osmišljeno je da se proteže kroz osam sastanaka od pola dana svaki tijekom ukupno otprilike četiri mjeseca. Grad traži izravno uključivanje građana u sljedeća ključna pitanja:

- Kako se može promovirati energetska tranzicija grada iz sektora s najvećim utjecajem na klimu, istovremeno jamčeći načelo jednakosti i klimatske pravde te suzbijajući fenomene siromaštva i marginalizacije?
- Kako institucije i građani mogu adresirati i suzbiti glavne klimatske rizike grada (toplinska ostrva, ekstremni vremenski događaji, poplave, suše, itd.)?
- Koje prepreke, ako postoje, vidite u gradskim pravilima, uslugama i propisima za postizanje tih ciljeva i mogućih poboljšanja i inovacija?

Članovi Vijeća obvezuju se da će prisustvovati najmanje 70% sastanaka i pokazati proaktivni i participativni stav tijekom cijelog trajanja. Predviđeni su različiti oblici podrške za članove Vijeća, uključujući naknadu za prisustvovanje od 72,96 eura (uključujući sve poreze i doprinose za socijalno osiguranje) i usluge čuvanja djece.

★ [Prvi stalni klimatski odbor na svijetu](#) započeo je s radom u Bruxellesu 3. veljače 2023. kao kontemplativni alat podrške koji prati i informira lokalnu klimatsku politiku.

Bruxelleski klimatski odbor sastoji se od niza građanskih panela, svaki od njih sastavljen od sto slučajno odabranih građana koji razmatraju i daju preporuke o određenim temama vezanim uz klimatsku politiku grada.

Kako je objašnjeno na web stranici ['Büergerrat'](#), "građani ne samo daju preporuke, već aktivno prate što se događa s njima putem komisije koja prati kako političari postupaju s preporukama. Bruxelleska vlada se obvezala temeljito proučiti sve preporuke građana i transparentno izvještavati o tome što se događa s njima".

★ Još jedan stalni klimatski građanski odbor počeo je s radom u [Milanu](#) (Italija) 2023. godine.

07 ZELENİ PARTICIPATIVNI PRORAČUN

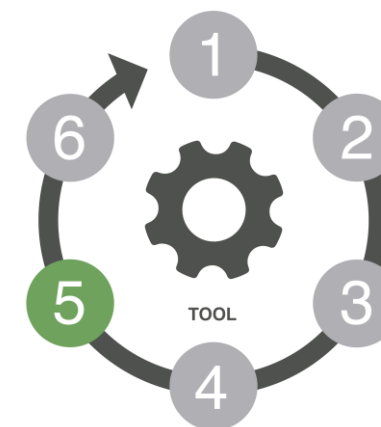
Zeleni participativni proračun je proces kojim se građanima omogućava izravno sudjelovanje u raspodjeli i trošenju javnih proračunskih sredstava kako bi se riješili problemi vezani uz klimatske promjene. Do sada su se većinom participativni proračuni provodili na gradskoj ili čak kvartovskoj razini, iako postoje primjeri i na regionalnoj i nacionalnoj razini.

Participativno planiranje proračuna može se primijeniti i kao alat i kao metodologija. Smatra se alatom jer pruža strukturu koja omogućava građanima izravno sudjelovanje u procesu donošenja odluka o raspodjeli i trošenju javnih sredstava. Također se može smatrati metodologijom jer uključuje određenu perspektivu i pristup upravljanju i javnom sudjelovanju, uključujući aspekte poput transparentnosti, uključivosti i deliberacije.

KAKO TO FUNKCIONIRA

Kroz zeleni participativni proračun, omogućit ćete članovima zajednice da preuzmu vodstvo u predlaganju i glasanju o tome što zajednica vjeruje da treba dobiti javna sredstva. Proces uključuje niz vođenih sastanaka i konzultacija, online i uživo, na kojima građani i dionici raspravljaju, predlažu i glasaju o klimatskim projektima.

Ključ uspjeha je transparentna komunikacija i postupak za rješavanje pritužbi te uspostava modela koji odgovara vašoj konkretnoj zajednici. Još jedan temeljni korak je osnivanje tehničke radne skupine koja osigurava da konačno odabrani projekti budu izvedivi i realni.

PREPORUKE

Na primjer, u Lisabonu se koristi osobno sudjelovanje za raspravu i debatu, dok se glasanje i predaja prijedloga odvija online.

REFERENCE

[Što je participativno planiranje proračuna?](#) (Vlada Škotske)

[Teorija promjene participativnog planiranja proračuna](#) je alat koji vam može pomoći da shvatite kako participativno planiranje proračuna može dovesti do željenih promjena za ljude, zajednice i vlade.

[Razbijanje mitova o participativnom planiranju proračuna \(OECD\)](#)

Vrijeme

To ovisi o veličini proračuna dodijeljenom Zelenom participativnom proračunu, broju sudionika i složenosti projekata. Obično može trajati nekoliko mjeseci.

Vještine

Prethodno iskustvo i znanje su poželjni iz širokog spektra disciplina (npr. komunikacija, suradnja i angažman, održivost okoliša, urbanistička ekonomija i financije, politika i upravljanje, upravljanje projektima). Ako nemate ove vještine unutar svoje organizacije, vjerojatno ćete morati potražiti stručnost i uspostaviti partnerstva s vanjskim organizacijama ili pojedincima u vašem lokalnom ekosustavu.

Resursi

Za provedbu zelenog participativnog proračuna, trebat ćete uložiti značajne ekonomske resurse, kao i vrijeme. Financiranje koje odlučite za to može se znatno razlikovati. Još jedan temeljni čimbenik je snažna politička volja.

OČEKIVANI ISHODI/REZULTATI

- ★ Pomaže u smanjenju jaza između institucija i građana prema pravednoj tranziciji kroz uključivanje prioriteta građana u odabrane i provedene projekte.
- ★ Povećano institucionalno povjerenje, transparentnost i učinkovitost.
- ★ Povećana društvena svijest o klimatskim promjenama.
- ★ Povećano zadovoljstvo građana s komunalnim/regionalnim politikama.
- ★ Promjena lokalnih stavova prema održivosti.

MOGUĆA OGRANIČENJA I PREPREKE

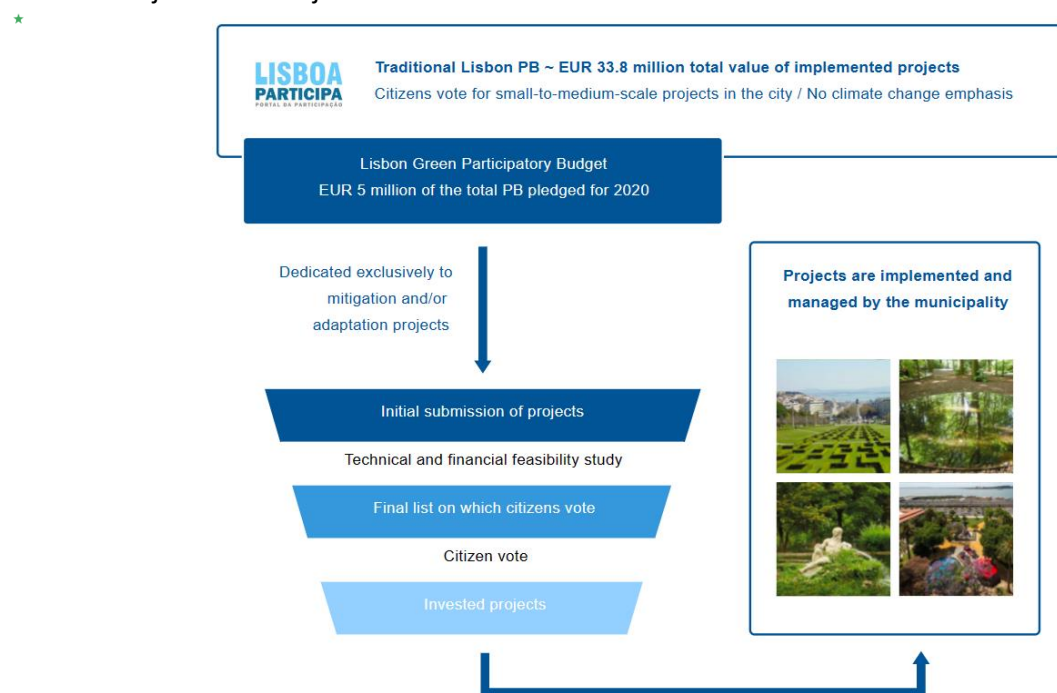
Ovisno o veličini i opsegu vašeg zelenog participativnog proračuna, možda će vam biti potrebni specijalizirani profili, poput voditelja projekta, stručnjaka za participativne procese, urbanog ekonomista, koordinatora komunikacije i/ili suradnje, stručnjaka za evaluaciju.

Sakupljanje kvalitetnih informacija o učinkovitosti predloženih rješenja može biti izazovno.

Pratiti i procjenjivati pozitivne utjecaje usvojenih rješenja zahtijeva odgovarajuće resurse i dugoročno posvećivanje

PRIMJERI AKTIVNOSTI

- ★ **LISABON:** 15% sredstava iz već postojeće platforme za participativni proračun Lisabona (više od 33 milijuna eura) namijenjeno je isključivo za projekte prilagodbe i ublažavanja klimatskih promjena (oko 5 milijuna eura). Dosad su građani odlučili [financirati projekte](#) poput biciklističkih staza, sadnje drveća radi smanjenja toplinskih efekata na ulicama ili hvatanja i skladištenja vode.

- ★ **BOLOGNA** - participativni proračun 2023: od 26. svibnja do 30. lipnja moguće je glasovati za omiljeni projekt među 43 prijedloga koje su dali građani Bologne. Svi projekti su osmišljeni kako bi zadovoljili ciljeve "Bologna Missione Clima", koja se obvezuje da će grad postići klimatsku neutralnost do 2030.

Projekt svake četvrti koji dobije najviše glasova bit će financiran i proveden uz investiciju od 500.000 eura po četvrti od strane Grada, s ukupno 3 milijuna eura za šest pobjedničkih projekata. Mogu glasovati građani koji imaju prebivalište u općini Bologna i koji su navršili šesnaest godina, kao i ne-stanovnici koji obavljaju svoj posao, studiraju ili volontiraju u općini te stranci i osobe bez državljanstva s prebivalištem u općini Bologna ili koji obavljaju svoj posao, studiraju ili volontiraju.

[Hidden Garden](#) je priča o projektu s najviše glasova iz participativnog proračuna Lisabona, inicijativa za očuvanje ugroženog zelenog područja i pretvaranja ga u javni prostor

08 ZAJEDNICE PRAKSE

Zajednice prakse usredotočene na klimatske promjene su organizirane skupine ljudi koji dijele zajednički interes i žele koordinirati napore prema ostvarenju zajedničkih ciljeva. Zajednice prakse obično se sastoje od stručnjaka iz različitih područja, kao i članova zajednice koji su izravno pogođeni ili žele djelovati.

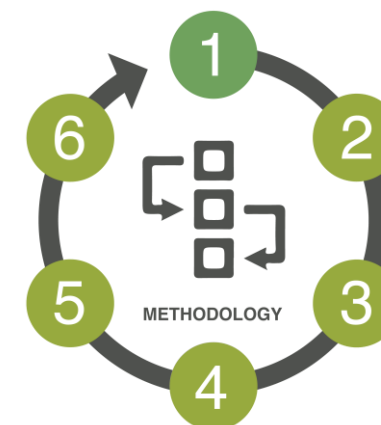
Kroz dijeljenje znanja, učenje jedni od drugih, poboljšavanje vještina i napredovanje općeg znanja, zajednice prakse usmjerene na klimu smatraju se poticajnim za razvoj, povećanje razmjera i prenosivost inovativnih i kreativnih praksi.

Kao takve, zajednice prakse mogu biti konkretan alat za utjecanje na donošenje političkih odluka i financiranje, ali i za izgradnju saveza i partnerstava za projekte i inicijative.

KAKO TO FUNKCIONIRA

Da bi bile uspješne, zajednice prakse trebaju biti aktivne. Stoga, jedan od ključeva uspjeha leži u uspostavljanju pravog poticajnog okruženja u kojem članovi mogu odlučiti što je važno i dobiti ono što članovi trebaju i cijene. Konačno, uspješna zajednica prakse je ona u kojoj se znanje i suradnja učinkovito prenose, a rezultati su organski i ne nameću se.

Zajednice prakse mogu imati različite oblike, poput susreta uživo, grupa na društvenim medijima, rasprava i dijaloga, suradnje na projektima, zagovaračkih kampanja, webinarima, grupnih aktivnosti, itd. Umjesto da se specifično fokusiraju na određeni oblik komunikacije, uspješna zajednica prakse je ona u kojoj članovi snažno osjećaju osjećaj zajednice, poštovanje i povjerenje."

PREPORUKE

Postoji nekoliko dobro uspostavljenih oblika društvenih organizacija koje mogu imati ključnu ulogu u povećanju razine sudjelovanja dionika u provedbi vašeg plana prilagodbe, kao što su zajednice prakse, Living Labs, zajednice inovacija, opservatoriji, višestruki partnerski odnosi i savezi učenja i djelovanja."

REFERENCE

[Priručnik EU-JRC-a za zajednice prakse](#)

Ovdje možete pročitati specifičan [članak o zajednicama prakse i klimatskim promjenama](#).

Vrijeme

Vrijeme provedbe može varirati široko, od minimalno nekoliko tjedana do nekoliko godina. Idealno, zajednice prakse s vremenom postaju samostalno organizirane zbog povjerenja i predanosti njenih članova.

Vještine

Zajednice prakse usredotočene na prilagodbu klimatskim promjenama zahtijevaju prethodno iskustvo i znanje na raskrižju između znanosti o klimi i politike, uključivanja građana i dionika, olakšavanja i sustavnog razmišljanja

Resursi

Ulazi i resursi potrebni će varirati ovisno o opsegu i veličini vaše zajednice prakse. Potrebno je pravilno dodijeliti ljudske i ekonomske resurse kako bi se osiguralo svakodnevno funkcioniranje i vođenje zajednice.

OČEKIVANI ISHODI/REZULTATI

- ★ Izgradnja zajednice i unaprjeđeno sudjelovanje.
- ★ Suradnja među građanima i organizacijama (također unutar zajednice).
- ★ Dijeljenje znanja i napredak.
- ★ Stvaranje zajedničke vrijednosti i usmjerenost na međusobnu podršku dovodi do inovacija, razrade i otkrića.

MOGUĆA OGRANIČENJA I PREPREKE

Doseg: zajednica prakse treba učinkovito uključiti široku publiku dionika. Obavezno provedite strategiju komunikacije kako biste smanjili rizik od ograničenog dosega.

Raznolikost: važno je poduzeti sve moguće korake kako biste osigurali uključivost u zastupljenosti različitih perspektiva i stručnosti.

Održivost: resursi za rad zajednice prakse mogu biti privremeni ili potpuno ili djelomično volonterski. Da biste osigurali njezinu održivost, važno je razmišljati o financiranju i organizacijskoj održivosti od samog početka.

09 IZO POTICAJI

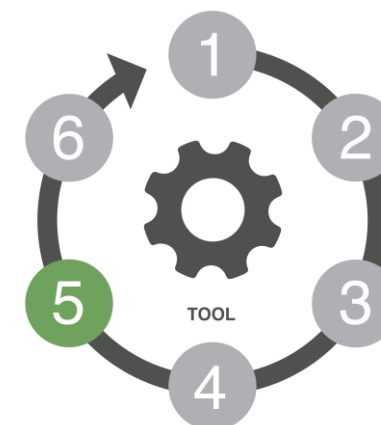
Instrumenti zaštite okoliša (IZO) su poticaji osmišljeni i provedeni s ciljem prilagodbe pojedinačnih odluka kolektivno dogovorenim ciljevima. IZO se tradicionalno klasificiraju kao cjenovni (npr. vodne tarife), ekološki porezi i naknade, poticaji (za proizvode i prakse), trgovina (npr. dozvole za onečišćenje ili crpljenje vode s kojom se može trgovati, mehanizmi nadoknade, plaćanja za ekološke usluge) i dobrovoljni sporazumi i programi upravljanja rizikom (osiguranje ili odgovornost). Primijenjeni su u različitim politikama zaštite okoliša.

Sustavi trgovanja emisijama razvijeni su za politiku ublažavanja klimatskih promjena, a IZO-i su također korišteni za politike kvalitete zraka, prilagodbe klimatskim promjenama i energetiku. Politike su primijenjene radi poboljšanja energetske učinkovitosti, energetske poreza i propisa o minimalnoj razini energetske učinkovitosti i uštede energije.

KAKO TO FUNKCIONIRA

Kako ovaj alat funkcionira ovisi o tome koji IZO je najprikladniji za rješavanje određenog problema ili koji kombinacija IZO-a bi najbolje funkcionirala za postizanje ciljeva. Na primjer, najčešći IZO-i u sektoru vode su tarife, porezi i naknade, ali se također široko primjenjuju i poticaji i kooperativni programi.

Sudjelovanje dionika i javno sudjelovanje općenito su ključni elementi za povećanje općeg prihvaćanja IZO-a i motiviranje sudjelovanja. Važnost javnog sudjelovanja može biti smanjena u slučajevima kada je sam IZO ili specifično rješenje koje IZO namjerava promovirati već steklo javno (društveno) prihvaćanje.

REFERENCE

Opis [ekonomskih poticaja za promjenu ponašanja u okviru Climate-ADAPT](#).

FP7 financirani projekt [WEATHER](#) pruža pregled mogućih poticaja za prilagodbu prometnog sektora i njihov potencijalni utjecaj.

Pregled ekonomskih instrumenata primijenjenih u sektoru vode i reference na studije slučaja pruža EU-financirani projekt [EPI-Water](#).

Vrijeme

Dizajn i implementacija EPI-ja mogu trajati od jedne do pet godina. IZO-i su obično dugotrajne mjere. Međutim, trajanje se često određuje političkim okvirom, specifičnim zakonodavstvom i društvenim prihvaćanjem.

Vještine

Iskustvo u politici, pravnim i ekonomskim aspektima je ključno.

Resursi

Što se tiče troškova IZO-a, možemo razlikovati između direktnih troškova (npr. trošak plaćanja poreza) i transakcijskih troškova (npr. trošak vremena i novca za dolazak na tržište, pronalaženje kupca ili prodavatelja, pregovaranje i povrat). Transakcijski troškovi mogu se odnositi i na dodatni nadzor koji je potreban.

OČEKIVANI ISHODI/REZULTATI

- ★ Unaprijedite postojeći okvir politike putem poticanja, umjesto zapovijedanja, promjene ponašanja koje mogu dovesti do prilagodbe. IZO-i mogu potaknuti promjene ponašanja putem poticaja ili odvrćanja, mijenjati uvjete kako bi omogućili ekonomske transakcije ili smanjili rizik.
- ★ Bolja društvena raspodjela tereta za postizanje željenog cilja. IZO-i mogu generirati prihode i stoga mogu biti relevantni za financiranje mjera prilagodbe.

MOGUĆA OGRANIČENJA I PREPREKE

Organizacija, adekvatan pravni okvir za podršku.
Potencijalne nedostatke može donijeti aspekt pravednosti, budući da ti nedostaci mogu utjecati na različite agente ili društvene skupine ne nužno na progresivan način.

Novi mehanizmi alokacije mogu povećati ekonomsku učinkovitost, ali mogu nametnuti visoke troškove pregovaranja i provedbe, čime bi jednostavniji mehanizmi alokacije potencijalno bili poželjniji. Troškovi posredovanja mogu biti visoki, što ograničava učinkovitost ovih mjera.

10 ZNANOST GRAĐANA

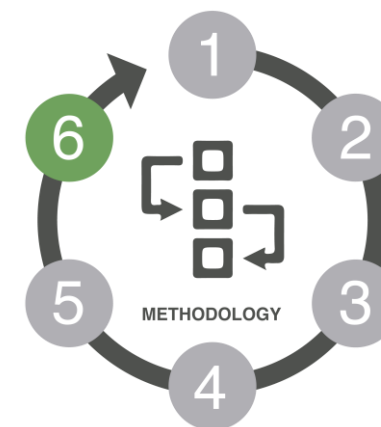
Znanost građana je oblik znanstvenog istraživanja koji uključuje sudjelovanje običnih ljudi, ili amaterskih znanstvenika, u prikupljanju i analizi podataka. To je način generiranja podataka od strane građana i provođenja istraživanja na participativan i suradnički način.

Kao alat, omogućuje građanima aktivno sudjelovanje u znanstvenom istraživanju i može uključivati korištenje tehnologije i drugih resursa kako bi se građanima omogućilo sudjelovanje. To može uključivati pružanje alata za prikupljanje podataka (npr. aplikacije, senzori), online resursa i obuke, ili pristup znanstvenoj opremi ili bazama podataka.

KAKO TO FUNKCIONIRA

Kao metodologija, znanost građana uključuje strukturirani pristup uključivanju građana u znanstveno istraživanje, često kroz suradničke partnerstva između znanstvenika i javnosti. Uključuje korištenje standardiziranih protokola za prikupljanje podataka, kontrolu kvalitete i analizu, kao i prilike za sudjelovanje građana u znanstvenom odlučivanju i raspravi rezultata.

Da biste to postigli, prvo morate pronaći i odrediti projekt te tim ili grupu sudionika zainteresiranih za sudjelovanje u građanskoj znanosti. Zatim možda trebate obučiti sudionike. Na primjer, sudionicima se često pruža obuka o tome kako prikupljati i bilježiti podatke te mogu dobiti upute o korištenju specijalizirane opreme ili softvera. Prema ciljevima, svrhama i uputama vašeg projekta, provest ćete prikupljanje podataka, ponekad putem online platformi ili mobilnih aplikacija. Ti podaci se analiziraju ili samim sudionicima ili profesionalnim znanstvenicima, a rezultati se mogu objaviti i/ili koristiti za donošenje političkih odluka.

PREPORUKE

Projekti znanosti građana često uključuju aktivnosti informiranja i komunikacije s javnošću, uključujući dijeljenje rezultata istraživanja i poticanje većeg broja ljudi da se uključe.

REFERENCE

[Uloga znanosti građana European Green Deal-u](#)

'Vodič za znanost građana (Tweddle et al. 2012) sadrži više detalja o vrsti resursa potrebnih za uspostavljanje i vođenje projekta znanosti građana.

Vrijeme

Vrijeme provedbe svakog projekta znanosti građana može varirati ovisno o opsegu, složenosti i dostupnim resursima. Neki projekti građanske znanosti mogu se provesti u nekoliko mjeseci, dok drugi mogu potrajati godinama do završetka.

Vještine

Znanost građana može biti otvorena za sve, bez obzira na pozadinu ili razinu obrazovanja. Međutim, često je potrebna obuka i kontinuirana, redovita podrška. Osim toga, važno je da sudionici imaju pristup potrebnim alatima ili tehnologiji za prikupljanje i dostavljanje podataka.

Resursi

Za učinkovito vođenje vaše inicijative bit će potrebni razni resursi kao što su web stranica, online baza podataka i postojeća tehnologija, podrška, upute ili specijalizirana mjerna oprema. Suradnja s dobavljačima tehnologije ili korištenje otvorenog koda može učiniti troškove prihvatljivijima.

OČEKIVANI ISHODI/REZULTATI

- ★ Generirajte istraživačke podatke koji se mogu koristiti od strane znanstvenika za njihova istraživanja.
- ★ Znanstveno participativno istraživanje.
- ★ Poboljšano praćenje okolišnih varijabli.
- ★ Povećana znanstvena pismenost i uključenost javnosti.

MOGUĆA OGRANIČENJA I PREPREKE

Važna je spremnost za učenje i slijedenje uputa, kao i interes za određenu temu koja se proučava.

Pažljivo planiran program osposobljavanja treba pratiti uključivanje građanskih znanstvenika.

Ostale potencijalne prepreke uključuju pristup tehnologiji, nedostatak stručnosti, potrebno vrijeme, potrebe za financiranjem i kulturne barijere.

Reference

- [1] Massimo Cattino and Diana Reckien (2021). Does public participation lead to more ambitious and transformative local climate change planning? *Current Opinion in Environmental Sustainability*: volume 52. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2021.08.004>
- [2] United Nations Development Programme (2022). Policy brief: adaptation monitoring and the importance of the Glasgow Sharm el Sheikh programme in building national systems. [Available online](#) [last accessed - June 2023].

Anketa za povratne informacije

Ovaj priručnik je živući dokument. Izuzetno nas zanima povratna informacija čitatelja kako bismo poboljšali dokument i učinili ga najkorisnijim za regije i lokalne zajednice. Možete nam pomoći tako da ispunite ovu kratku [anketu](#)

Izjava o odricanju od odgovornosti

Bilo kakvo širenje rezultata odražava samo stav autora, a Europska komisija nije odgovorna za bilo koju upotrebu informacija koje sadrži.

Priznanje prethodno objavljenog materijala i rada drugih osoba izvršeno je putem odgovarajuće citacije, citiranja ili oboje. Ponovna upotreba je odobrena uz uvjet da se navede izvor i da se izvorno značenje ili poruka dokumenta ne izobličavaju. Europska komisija neće biti odgovorna za bilo kakve posljedice proizašle iz ponovne upotrebe. Politika ponovne upotrebe dokumenata Europske komisije provodi se Odlukom Komisije 2011/833/EU od 12. prosinca 2011. o ponovnoj upotrebi dokumenata Komisije (SL L 330, 14.12.2011., str. 39). Sve slike © Europska unija, osim ako nije drugačije navedeno. Izvor slika: © goodluz, #25227000, 2021. Izvor: Stock.Adobe.com. Ikone © Flaticon - sva prava pridržana.